

Verkenning en Advies

Werkgroep Doelstelling/Belangenbehartiging Vereniging Professoren/Burgemeesterwijk
10 september 2021

Inhoud

1. Inleiding en verantwoording
2. Samenvatting

Verkenning

3. Toenemend belang van belangenbehartiging
4. Procesrol en procesbewaking als de wijk verdeeld is
5. Profilering op breed gedeelde waarden, doelen en belangen in de wijk
6. Hoe stel je vast wat de wijkbewoners willen?
7. Permanente dialoog tussen het bestuur, de leden en de wijk
8. Innovatief werken binnen afgesproken kaders
9. Hoe werken we dit uit?
10. Verwijzingen

Bijlage 1 Aanzet tot meerjarenvisie

Bijlage 2 Aanzet tot herziening statuten

1. Inleiding en verantwoording

Er komt steeds meer aan plannen en maatregelen op de leefomgeving van de wijkbewoners af, die daarop moeten reageren. De inbreng van organisaties zoals de wijkvereniging wordt daarmee belangrijker. Tegelijk ontstond de afgelopen jaren discussie over wat de rol van de wijkvereniging zou moeten zijn.

Tijdens de ALV van 10 mei 2021 is op basis van twee ingekomen notities gediscussieerd over de doelstelling van en belangenbehartiging door de wijkvereniging: zijn deze nog actueel? Besloten is dit thema door een werkgroep te laten verkennen.¹ Daarin hebben Maarten Stoffers (voor duurzaamheid), Mieke Schlatmann, Jeroen Birnie en Ellen Berends zitting genomen. Voorzitter Han van Overbeeke heeft gefungeerd als aanspreekpunt van het bestuur. De werkgroep is op 14 juni van start gegaan.

De werkgroep heeft zich breed ingelezen over taakopvatting, standpuntbepaling en achterbanraadpleging door de vereniging. Wijkbewoners zijn via de website, Facebook en de WijkUpdate uitgenodigd kennis en suggesties aan te dragen. Het bestuur is gevraagd gesprekspartners te suggereren en de werkgroep heeft zelf mensen in de wijk benaderd. In totaal hebben 20 mensen hun ervaringen en visie bijgedragen, onder wie zeven oud-bestuursleden.² Ook met de voorzitter zijn enkele gesprekken gevoerd. Het concept van dit rapport met bijlagen is op 26 augustus voorgelegd aan het bestuur voor eventuele suggesties. Het bestuur heeft de verkenning besproken en heeft geen op- of aanmerkingen aan de werkgroep voorgesteld, waarna het definitieve rapport aan het bestuur is overlegd.

2. Samenvatting

In de wijk is veel waardering voor het bestuur en de vele andere vrijwilligers, die zich binnen de vereniging voor de bewoners inzetten. Maar veel mensen vinden de vereniging ook weinig herkenbaar en zichtbaar. Dat geldt niet zozeer voor de sociaal-culturele activiteiten, maar vooral voor de belangenbehartiging en de doelen/waarden waar de vereniging voor staat.

Meer inhoudelijke belangenbehartiging, meer herkenbaarheid en profiel

In de belangenbehartiging blijft de procesrol ook in de toekomst van belang, met name als de wijk verdeeld is. De inhoudelijke belangenbehartiging verdient meer ruimte door grotere herkenbaarheid en profiel op breed gedragen waarden, doelen en belangen van de bewoners, vast te stellen na een gedegen consultatie van de wijk. Met dat mandaat kan het bestuur proactief en in een vroeg stadium overleg voeren met politici en ambtenaren, wanneer plannen nog in een ontwikkelingsfase zijn. Duidelijkheid over wat de vereniging wil bereiken, vergroot bovendien haar zichtbaarheid waardoor lidmaatschap en vrijwilligerswerk aantrekkelijker worden, en het verruimt de mogelijkheden voor slimme samenwerking binnen en buiten de wijk.

Structurele versterking van de achterbanraadpleging

Naast inhoudelijke verheldering van de visie en taakopvatting van de vereniging, adviseert de werkgroep de achterbanraadpleging structureel te versterken. Er zijn ruime mogelijkheden om de informatievoorziening te optimaliseren en de mening van de wijkbewoners te peilen voordat inhoudelijke standpunten worden ingenomen of besluiten aan de ALV worden voorgelegd. Dit zal de meerwaarde van de vereniging verduidelijken en haar positie in de wijk versterken. Het is aan de vereniging om het meepraten en –besluiten voor de wijk zo makkelijk mogelijk te maken. En het is aan de bewoners om hun stem te laten horen als zij invloed willen uitoefenen via de vereniging. Dat is een gedeelde verantwoordelijkheid.

Adviezen voor stapsgewijze invoering

Deze verkenning omvat 15 adviezen voor stapsgewijze invoering, met in de bijlagen aanzetten voor een meerjarenvisie en herziene statuten.

De werkgroep stelt het bestuur voor samen een artikel over deze verkenning in de wijkkrant van december te publiceren, de verkenning met bijlagen op de website te delen, de mening van de wijk te vragen over de diverse elementen van deze verkenning en de uitkomsten voor te leggen aan de ALV in het voorjaar van 2022.

VERKENNING

3. Toenemend belang van belangenbehartiging

De samenleving staat voor steeds meer en grotere uitdagingen, zoals woningtekort, klimaatverandering, energietransitie, biodiversiteit, de verstening van Leiden, etc. Problemen waarvoor oplossingen moeten worden gevonden en keuzes gemaakt. In dat proces wordt steeds meer van ons verwacht, van de gemeente én van de burger.

Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking die uitgaat van een grote betrokkenheid van de burger: het meedenken en meedoen bij het opstellen van een omgevingsvisie binnen de gemeente, het ontwikkelen van eigen initiatieven en het zoeken naar draagvlak daarvoor.³ Het gemeentelijk beleid bepaalt welke speelruimte de wijkvereniging heeft, en dat beleid wisselt. Maar een standpunt of zelfs een besluit van de gemeente betekent niet dat de wijk zich daar automatisch bij moet neerleggen. De gemeente behartigt immers de gemeentebelangen, de wijkvereniging de belangen van de wijk – en die kunnen fors uiteenlopen. In die balans heeft de wijkvereniging altijd geopereerd.

Organisaties als wijkverenigingen worden voor de gemeente en voor burgerinitiatieven belangrijker als gesprekspartner, omdat zij de lokale situatie het beste kennen en een groot aantal inwoners vertegenwoordigen. Voor de wijkbewoners is inbreng via de wijkvereniging (potentieel) effectiever en makkelijker: hun stem wordt gebundeld met die van anderen en het gaat vaak om complexe onderwerpen waar niet iedereen verstand van heeft of tijd voor kan vrijmaken.

Het participatieproces in Leiden verdient tot nu toe geen schoonheidsprijs,⁴ al zijn er mooie uitzonderingen zoals, na een moeilijke start, het Lakenpark en recent de Kaasmarkt. Over pogingen de burgerparticipatie te verbeteren⁵ moeten we realistisch zijn: ook in andere steden is dit een uitdaging. Politici en ambtenaren staan onder druk om snel te leveren. Daarop moeten we zijn voorbereid. Er komen bovendien niet méér ambtenaren om de grotere participatie onder de Omgevingswet te begeleiden.

De vereniging Professoren/Burgemeesterwijk is in 1994 ontstaan uit weerstand van wijkbewoners tegen elementen in een nieuw bestemmingsplan. De sociaal-culturele activiteiten kwamen later. De belangenbehartiging door de wijkvereniging heeft de afgelopen 27 jaar veel verschillende vormen gekend. Variabelen zijn procesrol – inhoudelijk standpunt; wijkbrede kwestie – straat/ buurt-kwestie; en vertegenwoordigend optreden – delegeren/overlaten van standpuntbepaling/participatie aan direct betrokkenen. Alle varianten zijn in het bestaan van de vereniging wel voorgekomen, waarbij de procesrol en een inhoudelijke visie soms ook samengingen of in elkaar overliepen.

Waar de gemeente Leiden nu meters maakt met het denken over de toekomst, doet ook de wijkvereniging er goed aan zich daarop voor te bereiden. Temeer omdat de wijk met o.a. de kwesties Verdamstraat en Roomburgerpark roerige jaren achter de rug heeft en de opstelling van het bestuur daarbij niet altijd werd begrepen of gewaardeerd. De wijk hecht aan belangenbehartiging, zo blijkt uit de enquêtes,⁶ maar de verwachtingen lopen flink uiteen.⁷ Veel mensen vinden de vereniging ook weinig herkenbaar en zichtbaar. De bekendheid is het grootst voor de wijkkrant en sociaal-culturele activiteiten, ondanks de beperkingen a.g.v. de coronamaatregelen, maar stukken minder voor de belangenbehartiging en de doelen/waarden waar de vereniging voor staat. Dat kan ten koste gaan van de positie, invloed en legitimering van de wijkvereniging, ondanks het zo positieve oordeel van de wijk over het werk van de vereniging in het algemeen.

'Afstoffen en herijken van de rol van de wijkvereniging', zo adviseerde één van de gesprekspartners van de werkgroep, 'en daardoor ook versterking van de positie van de wijkvereniging en meer leden.'

4. Procesrol en procesbewaking als de wijk verdeeld is

Belangenbehartiging door een procesrol kan verschillende vormen aannemen, zoals het verzamelen en doorgeven van het scala van standpunten in de wijk, het bemiddelen zodat de diverse meningen in de wijk door de gemeente gehoord worden, het zorgen dat verschillende groepen elkaars argumenten aanhoren, en/of checken dat de juiste procedure is gevolgd. Deze procesrol kan tevens samengaan met of overgaan in een inhoudelijk standpunt, bijvoorbeeld als de vereniging het proces van maximale bewoners-invloed mede organiseert en bewaakt.

Met alle vormen die de procesrol kan aannemen en de uiteenlopende verwachtingen van de wijkbewoners die we in §3 al noemden, is goede communicatie van belang.

In de loop van de tijd lijkt de wijkvereniging vaker voor de procesrol te hebben gekozen, zonder inhoudelijk standpunt van de vereniging zelf. In 2020 besloot het bestuur zich voor wijkissues zelfs met name te richten op de vraag of de procedure zorgvuldig was gevoerd en hoe daar invloed op uitgeoefend kon worden.⁸

De procesrol kan onbedoeld tot misverstanden leiden. Inname van een 'neutraal' standpunt betekent *binnen* de wijk dat niet voor een inhoudelijk standpunt wordt gekozen. In het overleg met de gemeente *buiten* de wijk kan een 'neutraal' standpunt gemakkelijk worden geschaard onder 'geen inhoudelijk bezwaar' of 'hoeven we geen rekening mee te houden'. Hetzelfde geldt voor het alleen op de procedure focussen i.p.v. ook op de inhoud, het uitleggen van alle verschillende perspectieven, etc. Alleen al deelname aan een overleg kan zo maar worden afgevinkt als 'participatie heeft plaatsgevonden'.

Een enkele keer speelt een onderwerp waarover de wijk sterk verdeeld is of waarbij emoties hoog oplopen. Sommige gesprekspartners pleiten voor een aparte aanpak als zo'n gevoelige kwestie zich nogmaals zou voordoen.

Advies 1: leg duidelijk uit waarom voor een bepaalde procesrol wordt gekozen. Voorkom dat 'neutraliteit' kan worden geïnterpreteerd als 'geen bezwaar'. Overweeg bij belangrijke of emotionele verschillen van mening helemaal geen rol te spelen, en dat ook zo te communiceren.

Het consulteren van de wijk en het inventariseren van standpunten kost tijd, die bij het bestuur of in de procedure niet altijd voorhanden is.

Een snellere variant op de hierboven beschreven procesrollen is het aanmoedigen van wijkbewoners om hun mening rechtstreeks te laten horen, bijv. via Doe Mee Leiden.

Advies 2: overweeg in voorkomende gevallen ook een digitale aanpak van de procesrol.

De procesrol en procesbewaking zullen voor de vereniging vaak de enige mogelijkheid zijn bij onderwerpen waarover verschillend wordt gedacht zonder duidelijke meerderheid voor het één of andere standpunt. Bij onderwerpen waarover bredere overeenstemming bestaat, ligt proactieve, inhoudelijke belangenbehartiging meer voor de hand.

5. Profileren op breed gedeelde waarden, doelen en belangen in de wijk

Gemeentelijke plannen worden meestal pas gepresenteerd als de zaak al voor het overgrote deel vast ligt. Inhoudelijk overleg met beleidsmakers op een vroeg moment, als nog manoeuvreerruimte bestaat, biedt daarom de grootste kans op succes. Daarvoor is op voorhand duidelijkheid nodig over de onderwerpen waarover de wijkbewoners het in grote mate met elkaar eens zijn.

De huidige statuten van de vereniging geven geen omschrijving van de waarden die ons binden, de te bereiken doelen en te behartigen belangen.⁹ Het Jaarplan 2021 zet o.a. in op wonen, verkeer en groen en contacten met de gemeente en de politiek.¹⁰ We hebben niet met elkaar afgesproken welk standpunt op deze dossiers zou moeten worden ingenomen. Dat kan makkelijk leiden tot meningsverschillen over af te geven adviezen of zelfs tot conflicten, en onze boodschap is in het verleden niet altijd consistent geweest.

Advies 3: bepaal op een rustig moment in goed overleg met leden/wijkbewoners waar wij waarde aan hechten cq welke doelen wij willen nastreven in onze leefomgeving. Geef de wijkvereniging met de breed gedragen uitkomsten meer herkenbaarheid en 'smoel'.

Het bestuur en andere vertegenwoordigers van de wijkvereniging krijgen daarmee in hun overleg met de gemeente en andere partijen de rugsteun van een duidelijk mandaat. Zij kunnen met het vertrouwen van de leden overleggen met ambtenaren en politici als er nog beleidsruimte is. Onderwerpen die maar in een klein deel van de wijk spelen, hoeven niet meer met de hele wijk te worden besproken. Leden/wijkbewoners hebben bijgedragen aan de vaststelling van de breed gedragen doelstellingen van de wijkvereniging, en weten vooraf waarop ze wel en niet kunnen rekenen. Teleurstelling of kritiek door verkeerde verwachtingen kan daarmee worden voorkomen. De vereniging wordt er herkenbaarder door en meer zichtbaar.

Overeenstemming over het kompas van de wijkvereniging vergemakkelijkt tevens de procesrol bij onderwerpen waarover wél heel verschillend wordt gedacht. Over een heel aantal uitgangspunten is dan immers al in een eerder stadium uitgebreid met elkaar overlegd.

(Pro)actieve, inhoudelijke belangenbehartiging maakt van de vereniging geen actiegroep of politieke partij, zolang de na te streven doelen cq te beschermen belangen breed in de wijk worden gedragen. De vereniging is een verbindende factor en wil dat blijven, óók met het voorgestelde duidelijker profiel.

In alle gevallen hebben leden/wijkbewoners de mogelijkheid daarnaast een eigen stem te laten horen richting gemeente, en de gemeente behoudt de mogelijkheid met individuele of groepen van wijkbewoners in gesprek te gaan in aanvulling op het overleg met de wijkvereniging. Het zou niet goed zijn als dat anders was, maar die behoefte zal bij gemeente en bewoners minder zijn naarmate de wijk gelijkgezinder is.

6. Hoe stel je vast wat de wijkbewoners willen?

De vereniging zal bij het innemen van een inhoudelijk standpunt altijd moeten proberen zo veel mogelijk meningen op te halen, al zijn er wel grenzen aan de mogelijkheden. De vereniging heeft 850 leden en zet zich in beginsel in voor alle 6500-7000 wijkbewoners.¹¹ Besluitvorming gebeurt door het bestuur namens de vereniging of op de ALV door enkele tientallen aanwezigen, die niet noodzakelijk representatief zijn voor het ledenbestand of de wijkbewoners.

Dat betekent dat het bestuur er goed aan zou doen de mening van de wijk waar nodig te toetsen, vóórdat inhoudelijke standpunten worden ingenomen en/of besluiten aan de ALV worden voorgelegd. Het is aan de vereniging om het meepraten en –besluiten voor de wijk zo makkelijk mogelijk maken. En het is aan de bewoners om hun stem te laten horen als zij invloed willen uitoefenen via de vereniging. Dat is een gedeelde verantwoordelijkheid.

Als de vereniging zich heeft ingespannen de wijk te informeren en te bevragen maar de bewoners in meerderheid zwijgen, hebben die kennelijk geen bezwaren tegen de voorstellen of ze zijn het er mee eens, hebben geen mening of vinden de zaak niet belangrijk genoeg om te reageren. De mening van wijkbewoners die wél de moeite hebben genomen bij te dragen, kan niet van het zwijgen van anderen afhankelijk worden gemaakt. Democratische besluitvorming kan alleen plaatsvinden op basis van stemmen die zich laten horen. De kwaliteit van het consultatieproces is daarbij belangrijker dan een mogelijk tegenvallend aantal antwoorden in verhouding tot het aantal leden/wijkbewoners.

Advies 4: investeer in de dialoog met de wijk, o.a. door:

- optimalisering van de informatievoorziening. Maak duidelijk voor welke uitdagingen en dilemma's we staan en deel behaalde resultaten;
- persoonlijk en via de website terug te koppelen over vragen die tijdens de ALV zijn gesteld;
- steeds te onderstrepen dat bewoners mee moeten praten om gehoord te kunnen worden;
- laagdrempelige en regelmatige consultatie van leden/bewoners, inclusief maximaal gebruik van de groeiende ICT mogelijkheden;
- leden/wijkbewoners waar mogelijk te vragen bij te dragen aan documenten die aan de ALV worden voorlegd;
- meer 'smoel' te geven aan de vereniging: waar staan we voor? Wat willen we met de wijk?

7. Permanente dialoog tussen het bestuur, de leden en de wijk

Goede en continue communicatie tussen bestuur, de leden en de wijk is essentieel voor het draagvlak van de belangenbehartiging en de verbinding die de vereniging nastreeft.

De wijkvereniging heeft een aantal jaren geleden al fors in de communicatie geïnvesteerd met de introductie van een digitale nieuwsbrief, een *make-over* van de wijkkrant en website, een nieuw logo etc. Die dragen bij aan de herkenbaarheid van de vereniging.

Het bestuur koppelt terug via het jaarverslag en een rubriek in de wijkkrant die 3x per jaar verschijnt. Eens in de vijf jaar wordt een enquête gehouden die ook voor niet-leden openstaat.

Hoewel al veel is gebeurd, kunnen informatievoorziening en communicatie nóg verder worden versterkt. Een heel aantal gesprekspartners gaf aan de vereniging weinig zichtbaar te vinden; waarom zou je dan lid worden?

Een boodschap kan het best in alle communicatiemiddelen van de vereniging terugkomen. Volledigheid en consistentie in de informatievoorziening en communicatie zijn daarbij punten van aandacht. Wanneer een ijverige wijkbewoner bijvoorbeeld via Doe Mee Leiden wil reageren op de gemeentelijke plannen voor de energietransitie, weet hij niet dat de vereniging al - heel alert - een manifest heeft gesteund met een zienswijze op datzelfde onderwerp.¹²

Niets is zo mooi als het persoonlijke gesprek. Klassieke themabijeenkomsten en debat-avonden zullen altijd nuttig blijven voor de interactie tussen de vereniging en de leden/wijkbewoners. Maar voor een effectieve communicatie wordt een slim gebruik van de digitale mogelijkheden wel steeds belangrijker. Die mogelijkheden ontwikkelen zich voortdurend en zijn tegenwoordig standaard om meningen te peilen.

Doel van een verbeterde interactiviteit tussen de vereniging en de wijk is een grotere transparantie, het elkaar beter leren kennen en verlaging van de drempel om elkaar te bevragen. De vereniging zal makkelijker nieuwe leden trekken als zij meer bekendheid heeft, inclusief haar inzet en meerwaarde voor de verschillende groepen wijkbewoners.

Digitale nieuwsbrieven

De digitale nieuwsbrief 'WijkUpdate' wordt aan ±800 wijkbewoners gestuurd die hebben aangegeven er prijs op te stellen, van wie enkele tientallen niet-leden en adressen buiten de wijk. De inhoud wordt verzorgd door het bestuur en betreft veelal mededelingen over evenementen. De technische kanten van de nieuwsbrief liggen in handen van de webmaster. Verzending gebeurt vanuit het emailadres van de wijkvereniging.

De digitale nieuwsbrief 'Verduurzaming in de ProfBurgWijk' wordt verzorgd door de werkgroep Duurzaam met bijdragen van de Werkgroep Groen. Eén van de bestuursleden van de vereniging neemt deel aan het maandelijks overleg van de werkgroep Duurzaam. De verzending aan ± 450 wijkbewoners gebeurt vanuit het emailadres van de werkgroep duurzaamprofburgwijk@gmail.com.

Wijkkrant

De mooie wijkkrant van de vereniging wordt huis-aan-huis verspreid en is populair: het 'kroonjuweel'. De inhoud wordt samengesteld op basis van vaste rubrieken van wijkbewoners, input vanuit het bestuur, ideeën van de redactie en ontvangen suggesties. De laatste jaren ligt het accent meer op human interest en minder op wijk issues; verschillende gesprekspartners zouden daar graag weer meer over willen lezen. De redactie is onafhankelijk en bestaat momenteel uit de hoofdredacteur, de eindredacteur en een fotograaf. Er is geen redactieraad of -statuut.

Website

De kleurige, aantrekkelijke website wordt beheerd door een webmaster die deze site een paar jaar geleden geheel heeft vernieuwd. De focus is op het heden en de toekomst. Er is geen redactie die verantwoordelijk is voor de inhoud van de site. Het bestuur levert informatie aan voor de pagina's Wijkissues en Vereniging. Het aantal bezoeken bedraagt ruim 12.000/jaar. Het aantal unieke bezoekers is niet bekend.

Social Media

De Facebook pagina van de vereniging heeft 500 volgers en wordt beheerd door de webmaster. Analytische cijfers zijn niet bekend. Het Koningsdagfeest in de wijk heeft een aparte Facebook pagina met 200 volgers.¹³

Ouderen

Ouderencontact ProfBurgwijk is een vrijwilligers-initiatief dat contacten bevordert tussen oudere wijkbewoners. De wijkvereniging en Ouderencontact werken nauw samen, inclusief op het gebied van financiën. De websites zijn gekoppeld.¹⁴

Jongeren

In de wijk wonen 870 jongeren tussen 15 en 25 jaar.¹⁵ Het bestuur wil met wijkbewoners onderzoeken wat voor jongeren gedaan kan worden (Jaarplan 2021) en ook de wijkkrant neemt initiatieven op dit gebied.

De jongeren die de werkgroep heeft geraadpleegd, vinden de wijkvereniging niet heel zichtbaar. Om jongeren te bereiken is Instagram effectiever dan Facebook, maar Instagram is niet geschikt als beginpunt voor een betere communicatie met deze doelgroep. Activiteiten voor en door jongeren zouden een betere start zijn om belangstelling voor de wijk onder jongeren te genereren, zoals bijvoorbeeld een gastrubriek in de wijkkrant over trapveldjes in de wijk, de hangcontainer in het Roomburgerpark, sociale contacten onder jongeren, verwachtingen van de wijkvereniging, de scholen in de buurt, duurzaamheid etc. Daarvoor zou contact kunnen worden gelegd met een

schoolkrantredactie of een leerlingenraad van een school in de wijk, aldus de jongeren met wie de werkgroep heeft overlegd.

Advies 5: breng de wijkkrant samen met de website en de digitale nieuwsbrief op een natuurlijk moment onder één dak, bijvoorbeeld wanneer het bestuur weer beschikt over een communicatie expert. Leg afspraken vast over hoe deze communicatiemiddelen van de vereniging bijdragen aan haar doelstellingen, onder handhaving van de journalistieke onafhankelijkheid. Laat de kanalen elkaar versterken, bijvoorbeeld door artikelen in de wijkkrant over zaken die spelen of raken aan de wijk toe te voegen aan het betreffende onderwerp op de website.

*Advies 6: gebruik de digitale nieuwsbrief 'WijkUpdate' zo vaak als mogelijk voor korte, snelle inhoudelijke informatievoorziening, direct nadat zich iets heeft voorgedaan dat van belang is voor de wijk. Link door naar de website om reacties te vergemakkelijken. Koppel de digitale nieuwsbrief Verduurzaming zichtbaarder aan de vereniging (logo, publicatie op de website, emailadres e.d.).
Publiceer de nieuwsbrieven op de website en verwijst ernaar in de wijkkrant.*

Advies 7: zet de website op een natuurlijk moment, bijvoorbeeld wanneer die weer aan revisie toe is, meer in als ondersteuning van de belangenbehartiging door de vereniging en het faciliteren van de dialoog. Dat kan o.a. door:

- *geclusterde, volledige informatie over belangrijke dossiers die in de wijk spelen of de wijk raken, inclusief de mogelijkheid terug te kijken in de tijd;*
- *grotere zichtbaarheid van de inzet van het bestuur en experts, incl. uitgaande brieven over belangenbehartiging, zienswijzen, uitkomsten van overleg met de gemeente etc. Dit kan gecombineerd worden met de berichten die voor de wijkkrant of digitale nieuwsbrief worden geschreven;*
- *het vergemakkelijken en stimuleren van discussie en interactiviteit, o.a. door introductie van een modus voor tablet/mobiel, automatische notificaties, het langer zichtbaar houden van reacties (nu één maand), uitbreiding van de zoekfunctie naar alle pagina's, ed.; en*
- *meer informatie over de opzet en het functioneren van de vereniging incl. de verschillende werkgroepen, wijkambassadeurs etc.¹⁶*

Advies 8: peil regelmatig digitaal de mening van de leden/wijkbewoners door het voorleggen van beargumenteerde vragen waarop met ja/nee kan worden gereageerd, een forumpagina / digitale denktank, een bewoners- of jeugdpanel, het voorleggen van dilemma's waarop gereageerd kan worden door punten toe te kennen of een rangorde aan te brengen, e.d.

Advies 9: geef leden bij e-consultaties een streepje voor op niet-leden/wijkbewoners, bijvoorbeeld door speciale peilingen of fora. Maak daarbij gebruik van de vele technische mogelijkheden.

Advies 10: geef het woord zo veel mogelijk aan jongeren over onderwerpen die zij interessant vinden.

Aandachtspunt in de dialoog tussen het bestuur en de leden is het betrekken van leden in de voorbereiding van beleidskeuzes. Dat punt komt aan de orde in §9.

8. Innovatief werken binnen afgesproken kaders

Het bestuur kan en hoeft niet alles zelf doen. De vereniging draait op hardwerkende vrijwilligers die zich inzetten voor de wijkbewoners. Hun toewijding en inzet worden in de wijk zeer gewaardeerd, ook door deze werkgroep. Hun vrijwilligerswerk dient in tijd behapbaar te zijn, en het moet leuk blijven. Het bestuur wordt nu vooral ondersteund door werkgroepen voor bepaalde onderwerpen.

Een duidelijk beleidskader betekent een snellere, makkelijker afweging wat wel of niet op te pakken, en hoe. Een meer permanente dialoog geeft leden de kans gevraagd en ongevraagd bij te dragen aan onderwerpen die spelen, en maakt het makkelijker voor het bestuur om dilemma's aan de leden voor te leggen of een beroep te doen op expertise in en buiten de wijk.

Er zit veel expertise in de wijk. Werkgroepen en wijkambassadeurs zijn belangrijk om plannen voor de vereniging te ontwikkelen en het bestuur te adviseren.

Daarnaast kan een onderwerp tijdelijk worden 'uitbesteed' aan een expert, commissie of organisatie die *namens* de vereniging optreedt, zoals op het gebied van groen of duurzaamheid. VVE's, bewonersgroepen en bepaalde straten kunnen een dossier *onder de vlag van de vereniging* 'trekken', zoals bijvoorbeeld riolering of tijdelijke wooneenheden - onderwerpen waar je sowieso liever niet de hele wijk mee wilt belasten. Het bestuur én de leden/wijkbewoners kunnen daar in voorkomende gevallen het initiatief in nemen.

Langs dezelfde lijnen biedt samenwerking met andere wijkverenigingen en belangenorganisaties mogelijkheden om de handen ineen te slaan en taken onderling te verdelen, zoals bijvoorbeeld samenwerking met scholen of kerken wanneer het gaat om parkeren. Een mooi voorbeeld is het Manifest over de Omgevingsvisie 2040, dat door anderen is opgesteld en door onze wijkvereniging is gesteund.¹⁷ De vereniging zou voor dit onderwerp ook in de toekomst mee kunnen liften met andere wijkverenigingen; een eigen werkgroep is dan niet nodig.¹⁸

Advies 11: versterk het bestuur met expertise in de wijk voor specifieke problemen. Maak gebruik van passende modaliteiten. Werk waar mogelijk samen met organisaties en experts buiten de wijk.

Het bestuur heeft ook al over deze werkvormen nagedacht, zo blijkt uit het Jaarplan 2021. Wij hebben die hier concreter ingevuld.

9. Hoe werken we dit uit?

De statuten van de vereniging geven geen omschrijving van de waarden die ons binden, de te bereiken doelen en te behartigen belangen.¹⁹ Het (statutair niet verplichte) jaarplan is vooral op activiteiten gericht. De jaarlijkse begroting is evenmin verplicht. De aansluiting met het (wel verplichte) jaarverslag zou beter kunnen, evenals de continuïteit van het ene jaar naar het volgende.

De werkgroep adviseerde eerder al de wijkvereniging na ruime consultatie van de wijk meer herkenbaarheid en 'smoel' te geven. Daarvoor zien wij verschillende mogelijkheden.

Meerjarenvisie

De wijkvereniging zou gebaat zijn bij een meerjarenvisie die een concreter kader en richting geeft voor een periode van 3-5 jaar. De meerjarenvisie is een flexibeler, praktischer variant op de langjarige wijkvisie's van de Zeeheldenbuurt, Roomburg-Meerburg en Prinsessenbuurt-De Hoven. Uitvoering van de meerjarenvisie gebeurt uiteraard niet allemaal tegelijk en ook op verschillende manieren: zo kan de visie richting geven wanneer op een gemeentelijk plan moet worden gereageerd, soms kan het gaan om een te ontwikkelen activiteit, etc. Voor uitwerking en prioritering is het jaarlijkse werkplan geschikter. Dat laatste plan wordt overigens pas in de loop van het kalenderjaar door de ALV besproken, uiterlijk vóór 1 juli.

Een voorbeeld van hoe een meerjarenvisie er voor onze wijk uit zou kunnen zien, wordt gegeven in bijlage 1. De grote meerderheid van de gesprekspartners van de werkgroep toonde zich voorstander van zo'n meerjarenvisie. Concrete invulling daarvan zou in nauw overleg met de leden/wijkbewoners moeten gebeuren, waarbij voorkómen moet worden dat de meerjarenvisie een onwerkbaar 'kerstboom' wordt boordevol kleine en grote wensen.

Advies 12: bereid besluitvorming over de meerjarenvisie voor:

- *informeer de wijk samen met de werkgroep in november-december 2021 via een artikel in de wijkkrant en de digitale WijkUpdate, zonodig begeleid door een fysieke bijeenkomst;*
- *consulteer de leden/wijkbewoners via een link naar de website, bijvoorbeeld door hen punten te laten toekennen aan de prioriteiten genoemd in de aanzet meerjarenvisie met de mogelijkheid ook zelf prioriteiten aan te dragen;*
- *werk de resultaten uit voor besluitvorming over de meerjarenvisie door de ALV in maart 2022;*
- *vraag de wijk hoe die besluitvorming het best kan plaatsvinden (simpele of 2/3 meerderheid ALV);*
- *voeg de meerjarenvisie daarna jaarlijks toe aan de vergaderstukken voor de ALV om het jaarlijkse werkplan context te geven en de continuïteit te verduidelijken. Stel de meerjarenvisie bij als die niet meer voldoet.*

Jaarlijks werkplan en begroting

Het huidige jaarplan kan zich in de hierboven beschreven aanpak focussen op het geven van handen en voeten aan de meerjarenvisie, en wordt dus vooral een werkplan. Ook dit plan verdient interactief tot stand komen.

Advies 13: nodig leden twee maanden vóór de ALV uit ideeën voor het concept-werkplan aan te dragen.

Statuten en huishoudelijk reglement

Statuten wil je zo min mogelijk wijzigen. Tegelijkertijd is het niet zo gek de statuten zo af en toe eens onder de loep te nemen, al helemaal als zich een natuurlijk moment voordoet. Zo voldoet artikel 4.1 niet aan de vereisten voor gemeentelijke subsidie en moet sowieso worden bekeken of o.a. de artikelen 9-11 wel voldoen aan de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen die per 1 juli 2021 van kracht is geworden.²⁰ Het feit dat de ALV statutair maar weinig stukken krijgt voorgelegd (artikel 15), betekent dat de leden maar beperkt bij beleidskeuzes hoeven te worden betrokken. Daarmee mist de vereniging kansen in de dialoog met de wijk.

Het doel van de vereniging in artikel 2.1 van de statuten is tamelijk wollig verwoord. De werkgroep heeft bekeken of het doel duidelijker zou kunnen worden geherformuleerd, gecombineerd met concrete voorbeelden. Over dat laatste bleken onze gesprekspartners heel uiteenlopend te denken, zodat dit idee is verlaten. Voornaamste zorg van de tegenstanders was dat te veel detail ten koste zou gaan van de flexibiliteit en dus de houdbaarheid van de statuten.

Advies 14:

- *herformuleer de doelstelling van vereniging korter en duidelijker;*²¹
- *heroverweeg de invoering van een huishoudelijk reglement in aanvulling op de statuten;*²²
- *neem de goedkeuring van een meerjarenvisie, jaarlijks werkplan en jaarlijkse begroting door de ALV op in de statuten of in een huishoudelijk reglement.*

Mission statement

Een korte, heldere schets van het kompas van de vereniging. Als inspiratie kunnen de uitgangspunten dienen zoals voorzitter Han van Overbeeke die formuleerde tijdens de ALV 2020: "Handhaven van groen in de wijk; Bouwen op steen; Speelruimte handhaven."²³

Omdat een mission statement een samenvatting is van het beleid, zou besluitvorming over het beleid als eerste moeten plaatsvinden. Die optie is daarom in deze verkenning nog niet uitgewerkt.

Advies 15: vat het profiel van de vereniging in enkele zinnen samen en leg dat voor aan de leden na afronding van de dialoog over de meerjarenvisie en statuten.

10. Verwijzingen

¹ Ingekomen notities en kort verslag ALV 2021: <https://www.profburgwijk.nl/c/vereniging#lb107241/alv-professoren-en-burgemeesterswijk-10-mei-2021>

² De oud-bestuursleden Thomas van Duin, Bob Goulooze, Karin Jansen, Regine Scholten, Ad van der Waals, Monica Wigman (over de wijkkrant) en nog één oud-bestuurslid over een deelonderwerp; mede-oprichter Rinny Kooi; en leden/wijkbewoners Nico Bakker, Leyla Bričić, Noor Everts, Jet Lenters, Annechien Limburg-Okken, Benno Nieuwenhuizen, Siebrand van der Ploeg, Carolien Polderman, Ton Polderman, Willemijn Schouten, Bert Stemerdink en nog een wijkbewoner.

³ Vereniging Nederlandse Gemeenten over participatiebeleid onder de Omgevingswet, in 2018: <https://vng.nl/sites/default/files/publicaties/2018/20181102-checklist-voor-de-gemeenteraad.pdf> en in 2019: https://vng.nl/sites/default/files/2019-11/toelichting_participatie_raadsleden.pdf.

⁴ Recente voorbeelden zijn de Verdamstraat en het Roomburgerpark, en buiten de wijk het conflict van acht buurtverenigingen met de gemeente: <https://sleutelstad.nl/2020/08/20/acht-leidse-buurtverenigingen-willen-niet-meer-praten-met-gemeente/>.

⁵ Rapport Rekenkamercommissie Leiden over burgerparticipatie en ambtenaren, 2016: https://gemeenteraad.leiden.nl/fileadmin/files/Rekenkamer/Onderzoeken/Rekenkamerrapport_Burgerparticipatie_door_de_ambtelijke_organisatie.pdf.

In 2020 stemde de gemeenteraad unaniem voor een onafhankelijk onderzoek naar participatie in Leiden: <https://leiden.notubiz.nl/document/9211938/1#search=%22motie%20participatie%20onafhankelijk%20belicht%22>. Het rapport werd in 2021 gepresenteerd:

https://leiden.notubiz.nl/document/10352388/2/21_0349%20Bijlage%201_Onderzoeksrapport%20'Participatie%20in%20Leiden%20Ontleed' met kanttekeningen uit de wijk https://www.leidschdagblad.nl/cnt/dmf20210825_33865409.

⁶ Uitslag enquête eind 2020: https://issuu.com/innovatie-estafette/docs/wijkkrant_79_april_2021/20, en van begin 2016: https://www.profburgwijk.nl/uimg/profburgwijk/b41214_att-wijkkrant-64-april-2016.pdf.

⁷ Om enkele te noemen: streven naar consensus; onmogelijk alle meningen mee te nemen; gebruik van een beslisboom om te bepalen welke rol de wijkvereniging wil en kan spelen in een bepaalde kwestie; er is altijd een meerderheid voor of tegen een bepaald standpunt te vinden, en het bestuur zou achter dat

meerderheidsstandpunt moeten staan; oog voor het minderheidsstandpunt; op een gegeven moment moet een knoop worden doorgehakt; de vereniging zou moeten aangeven wat zij wil en doet, nu te kleurloos. Aan de uitersten van dit spectrum aan meningen:

a) 'wijk-democratie': de vereniging moet *altijd* een procedurele rol spelen, d.w.z. het inventariseren en formuleren van de verschillende standpunten/belangen van alle wijkbewoners, waarbij de belangen van direct betrokkenen misschien zwaarder moeten wegen dan van andere wijkbewoners; dit alles overbrengen aan de gemeente;

b) de vereniging moet *altijd* een inhoudelijke rol spelen, een ruime meerderheid is niet nodig zolang de kernwaarden van de statuten worden nageleefd.

⁸ Voorzitter Van Overbeeke tijdens de ALV 2020:

https://www.profburgwijk.nl/uimg/profburgwijk/b107241_att-notulen-200714-alv.pdf

⁹ Artikel 2 van de statuten: "*De vereniging heeft ten doel de belangen te behartigen van de bewoners van de woningen gelegen in de Professoren- en Burgemeesterswijk te Leiden als zodanig en de bevordering van de leefbaarheid in de wijk, alsmede het welzijn in de ruimste zin des woords van de bewoners.*"

https://www.profburgwijk.nl/uimg/profburgwijk/b37531_att-statuten-wijkvereniging.pdf.

¹⁰ Jaarplan 2021: https://www.profburgwijk.nl/uimg/profburgwijk/b107241_att-jaarplan-2021.pdf.

¹¹ Inclusief minderjarigen: <https://allecijfers.nl/gemeente/leiden/>, rubriek 'Aantal inwoners per jaar' voor Professorenwijk Oost/West en Burgemeesterswijk. Cijfers met die genoemd bij noot 14 lopen licht uiteen.

¹² <https://doemee.leiden.nl/nl-NL/folders/energietransitie> resp. https://www.sosmors.nl/wp-content/uploads/Zienswijze_EnergietransitieLeiden.pdf

¹³ <https://www.facebook.com/Wijkvereniging-Profburgwijk-561798477257215/> en

<https://www.facebook.com/oranjefeest>

¹⁴ http://ouderencontactprofburgwijk.nl/?page_id=186

¹⁵ <https://allecijfers.nl/gemeente/leiden/>, rubriek 'Inwoners naar leeftijd' voor Professorenwijk Oost/West en Burgemeesterswijk.

¹⁶ Voorbeeld handig overzicht van alle dossiers: <http://palleiden.nl/category/dossiers/>; voorbeeld geclusterde informatie over vereniging <http://palleiden.nl/de-vereniging/huishoudelijk-reglement/>.

¹⁷ Inspraakreactie Ontwerp Omgevingsvisie Leiden 2040 1.01 nr 3247588 dd 14 mei 2021.

¹⁸ Oproep voor leden werkgroep Omgevingsvisie in WijkUpdate van 13 juli 2021; SOSMors is al actief op dit gebied: <https://www.sosmors.nl/index.php/2021/08/02/omgevingsvisie/>

¹⁹ Zie onder noot 9.

²⁰ <https://gemeente.leiden.nl/inwoners-en-ondernemers/subsidies-en-belastingen/subsidies/subsidie-wijkorganisaties/> en <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2021/06/15/informatieblad-wet-bestuur-en-toezicht-rechtspersonen>

²¹ Huidige formulering: "*De vereniging heeft ten doel de belangen te behartigen van de bewoners van de woningen gelegen in de Professoren- en Burgemeesterswijk te Leiden als zodanig en de bevordering van de leefbaarheid in de wijk, alsmede het welzijn in de ruimste zin des woords van de bewoners.*"

Voorgestelde formulering: "*De vereniging heeft ten doel de belangen van welzijn en leefklimaat te behartigen van de bewoners van de wijk.*" Zie bijlage 2, artikel 2.1.

²² De ALV heeft eerder een voorstel voor een huishoudelijk reglement bij de statuten niet overgenomen:

https://www.profburgwijk.nl/uimg/profburgwijk/b93738_att-notulenalvpbw2019.pdf

²³ https://www.profburgwijk.nl/uimg/profburgwijk/b107241_att-notulen-200714-alv.pdf